

MILA

Nisam ja kriva. Tako da me ne možete optužiti. Nisam to uradila i nemam pojma kako se dogodilo. Nije prošao ni sat pošto su mi je izvadili između nogu kad sam shvatila da nešto nije u redu. I to dobrano. Bila je toliko crna da me je uplašila. Crna kao ponoć, sudanski crna. Ja sam svetloputa, imam dobru kosu, što bismo mi rekli svetložutu, a takav je i Lulin otac. Niko u mojoj porodici nije ni blizu te boje. Katran je najsličnije čega mogu da se setim, no kosa joj se ne slaže s kožom. Drugačija je – delom ravna, delom kovrdžava, kao kosa onih golih plemena u Australiji. Dalo bi se pomisliti da je u pitanju atavizam, ali atavizam u odnosu na šta? Trebalo je da vidite moju baku; svi su mislili da je belkinja, udala se za belca, i nikad se više ni rečju nije obratila nijednom svom detetu. Svako pismo koje je dobila od moje majke ili mojih tetki, slala je nazad, neotvoreno. Napokon su shvatile poruku bez poruke i ostavile je na miru. Gotovo sve vrste mulata i kvarterona su to radile u ono vreme – to jest, ako su imali odgovarajuću vrstu kose. Možete li da zamislite koliko belaca krije crnačku krv u svojim venama? Pogodite. Ja sam čula dvadeset posto. Moja rođena majka, Lula Mej, mogla je lako da prođe kao belkinja, ali je odlučila da neće tako. Rekla mi je koliku je cenu platila za tu odluku. Kad su moj otac i ona ušli u sud da se venčaju, tamo su stajale dve *Biblije*, pa su morali da polože ruku na onu koja je bila određena za crnce. Druga je bila za ruke belaca. *Biblija!* Može li gore od toga? Majka je bila nastojnica kod bogatog belackog para. Svaki obrok koji su jeli ona je kuvala i tražili su da im trlja leđa dok sede u kadi, a sam bog zna kakve su je druge intimne stvari terali da radi, ali ista *Biblija* ne sme da se dodiruje.

Neki od vas verovatno misle da nije dobro kad se ljudi grupišu prema boji kože – što svetlija, to bolje – u društvenim klubovima, stambenim četvrtima, crkvama, sestinstvima, čak i školama za obojene. Ali kako drugačije da zadržimo trunku dostojanstva? Kako drugačije da izbegnemo da nas opljunu u drogeriji, da nas munu laktom na autobuskoj stanici, da hodamo po slivniku kako bismo pustili belce da zauzmu ceo trotoar, da nam u prodavnici naplaćuju pet centi papirnu kesu koja je besplatna za bele mušterije? Vređanje da i ne spominjemo. Svega i svačega sam se naslušala. Ali zbog njenog tena, majci nisu branili da isprobava šešire ili da koristi toalet u robnim kućama. A moj otac je mogao da isproba cipele u glavnoj prostoriji prodavnice, a ne u stražnjoj. Nijedno od njih ne bi sebi dopustilo da pije iz česme gde piše „Samo za obojene”, čak i kad bi crkavali od žeđi.

Žao mi je što to kažem, ali od samog početka na porodijskom odeljenju, sramota me je bilo Lule En. Čim se rodila, koža joj je bila bleđa kao i kod svih beba, čak i afričkih, ali brzo se promenila. Pomislila sam da sam poludela kad mi je pred očima postala modrocna. Znam da sam poludela na trenutak jer, samo na nekoliko sekundi, prebacila sam joj čebe preko lica i pritisnula ga. Ali nisam mogla to da učinim, ma koliko mi je krivo bilo što se rodila s tom užasnom bojom. Čak sam pomislila da je dam negde u sirotište. Ali plašila sam se da budem kao one majke što ostavljaju svoju decu na stepenica-

ma crkava. Nedavno sam čula za par iz Nemačke, beo kao sneg, koji je dobio neobjašnjivo tamnoputu bebu. Blizanci, mislim – jedno belo, jedno obojeno. Ali ne znam da li je to istina. Samo znam da sam pri dojenju imala utisak kao da mi neko garavče sisa sisu. Prešla sam na flašicu čim sam došla kući.

Luis, moj muž, radi kao redar u spavaćim kolima, pa me je, kad je došao s puta, pogledao kao da sam stvarno luda i onda je osmotrio bebu kao da je pala s Jupitera. Nije često psovao, ali kad je rekao: „Majku mu božju! Šta je ovo kog đavola?“, znala sam da nas čekaju nevolje. To nam je došlo glave – zbog toga smo se svađali on i ja. Rasturilo nam je brak u paramparčad. Lepo nam je bilo tri godine, ali kad se ona rodila, on je okrivio mene i ponašao se prema Luli En kao da je ona stranac – štaviše, kao da je neprijatelj. Nikad je nije dotakao.

Nikad ga nisam zaista ubedila da ama baš nikad nisam bila s drugim čovekom. Bio je posve ubeđen da lažem. Svađali smo se i svađali sve dok mu nisam rekla da njena crnoputost sigurno potiče iz njegove porodice, a ne moje. Tad se situacija pogoršala, toliko da je samo ustao i izašao, pa sam morala da potražim drugi, jeftiniji smeštaj. Snašla sam se kako sam mogla. Bila sam dovoljno pametna da je ne vodim sa sobom kad sam se sastajala sa stanodavcima, pa sam je ostavljala kod rođake tinejdžerke da je čuva. Nisam je mnogo vodila ni napolje, svakako, jer, kad sam je vozila u dečjim kolicima, ljudi su se naginjali i zavirivali da kažu nešto lepo, a onda bi se prenuli ili trgnuli, pa namrštili. Bolelo je to. Mogla sam da prođem kao dadilja da smo imale obrnutu boju kože. Dovoljno mi je teško bilo što sam crnkinja – makar i svetložuta – i što pokušavam da iznajmim stan u pristojnom delu grada. Devedesetih, kad se Lula En rodila, zakon je zabranjivao diskriminaciju prema zakupcima, ali su se malobrojni stanodavci obazirali na to. Izmišljali su razloge da ti ne izdaju stan. Ali imala sam sreće s gospodinom Lijem iako znam da je podigao kiriju za sedam dolara u odnosu na oglašenu cenu, a i ludeo je ako i minut zakasnim s plaćanjem.

Rekla sam joj da mi se obraća s „mila” umesto „majko” ili „mama”. Tako je bilo bezbednije. Njena toliko crna koža i, kako ja mislim, predebele usne, pa još da mi se obraća s „mama” – ljudi bi se zibunili. Sem toga, ima čudnu boju očiju, crne kao vrana s primesom plave – ima nečeg veštičjeg u njima, takođe.

Tako da smo nas dve dugo bile same, a ne moram da vam pričam koliko je teško biti napuštena žena. Rekla bih da je Luisa malo grizla savest što nas je tako ostavio jer je nekoliko meseci kasnije saznao gde sam se preselila i počeo da mi šalje novac jednom mesečno iako mu to nikad nisam tražila niti sam ga tužila na sudu. Njegove uplate od pedeset dolara i moja noćna smena u bolnici skinuli su Lulu En i mene sa socijalne pomoći. Što je bilo dobro. Volela bih kad se to više ne bi zvalo pomoć i da se ponovo vrati u upotrebu reč koja se koristila kad sam bila mala. Onda se to zvalo „dodatak”. Zvuči mnogo bolje, kao da ti daje malo vremena da se presabereš. Sem toga, ti socijalni radnici su zli do srži. Kad sam napokon dobila posao i kad mi više nisu bili potrebni, zarađivala sam više nego što su oni ikad u životu zarađivali. Valjda im je to zlo nadomeštalo bednu platu, pa su se zato ponašali prema nama kao prema prosjacima. Naročito kad pogledaju Lulu En, a onda mene – kao da sam htela da ih prevarim ili tako nešto. Sve je bilo bolje,

ali i dalje sam morala da budem oprezna. Vrlo oprezna kako je podižem. Morala sam da budem stroga, vrlo stroga. Lula En je morala da nauči kako da se ponaša, kako da bude smerna i da ne pravi probleme. Baš me briga koliko će puta promeniti ime. Njena boja je krst koji nosi. Ali nisam ja kriva. Nisam kriva. Nisam.

O da, ponekad me grize savest zbog ponašanja prema Luli En kad je bila mala. Ali morate da shvatite – morala sam da je zaštitim. Nije znala kakav je svet. S takvom kožom, nema smisla da budeš jaka ili drčna, čak i kad si u pravu. Ne u svetu u kojem te mogu poslati u popravni dom zato što drsko odgovaraš ili se tučeš u školi, u svetu gde će te poslednju zaposliti, a prvu otpustiti. Nije imala pojma o tome niti kako će njena crna koža plašiti belce i zasmejavati ih i podsticati ih da je prevare. Jednom sam videla kako devojčicu ni izbliza tamnu kao Lula En, koja nije mogla imati više od deset godina, sapliće jedan beli dečak iz grupe i, kad je pokušala da se pridigne, drugi joj je stavio nogu na zadnjicu i ponovo je zalepio za zemlju. Dečaci su se držali za stomak i presamitali od smeha. Dugo pošto je ona pobjegla, i dalje su se kikotali, ponosni na sebe. Da ih nisam gledala iz autobusa, pomogla bih joj i odvušla je od te bele đubradi. Slušajte, da nisam naučila Lulu En kako valja, ne bi znala da uvek mora da pređe ulicu kako bi izbegla bele dečake. Ali isplatile su se lekcije kojima sam je podučila, pa sam na kraju bila ponosna na nju do neba.

Nisam bila loša majka, to morate da znate, ali možda jesam na neke načine povredila svoju jedinicu zato što sam morala da je zaštitim. Morala. Sve zbog privilegija zbog boje kože. Isprva nisam videla dalje od sve te crne puti da bih je istinski upoznala i naprosto je samo volela. Ali volim je. Zaista je volim. Mislim da ona to sad razume. Mislim. Poslednja dva puta kad sam je videla, bila je, pa, impresivna. Nekako odvažna i samouverena. Kad god mi je dolazila u posetu, zaboravila bih koliko je zapravo crna jer je koristila taj ten kao prednost u divnoj beloj odeći.

Naučila sam lekciju koju je odavno trebalo da savladam. Važno je šta radite deci. A ona to možda nikad neće zaboraviti. Čim je mogla, ostavila me je samu u onom odvratnom stanu. Otišla je što je dalje mogla od mene – doterala se i našla dobar posao u Kaliforniji. Više me ne poziva niti mi dolazi. Šalje mi pare i još ponešto s vremena na vreme, ali nisam je videla ne znam ni sama otkad.

Više mi se sviđa ovo mesto – Kuća Vinston – nego oni veliki, skupi starački domovi izvan grada. Moj je mali, udoban, jeftin, s medicinskim sestrama dvadeset četiri sata na raspolaganju i doktorom koji dolazi dvaput nedeljno. Tek mi je šezdeset treća – premlada sam za ilovaču – ali uhvatila me je neka podmukla bolest kostiju, pa mi je nega od vitalne važnosti. Dosada je gora od slabosti ili bola, ali medicinske sestre su divne. Jedna me je upravo poljubila u obraz kad sam joj rekla da ću postati baka. Osmehnula mi se i uputila mi komplimente kao da sam kraljica. Pokazala sam joj poruku na plavom papiru koju sam dobila od Lule En – dobro, potpisala se kao „Nevesta”, ali nikad ne obraćam pažnju toliko. Zvučala je šašavo. „Znaš šta, M. Toliko sam srećna što ti ovo javljam. Porodiću se. Veoma, veoma sam uzbuđena, a nadam se da si i ti.” Pretpostavljam da je uzbuđena zbog bebe, a ne njenog oca, jer njega uopšte ne spominje. Da mi je znati da li je crn kao i ona. Ako je tako, ne mora da brine kao što sam ja brinula. Stvari su se malo pro-

menile otkako sam ja bila mlada. Modrocрни su na televiziji sve vreme, u modnim časopisima, na reklamama, čak i u filmovima.

Nema adrese pošiljaoca na koverti. Tako da sam, valjda, i dalje loša majka koja će trpeti kaznu dok ne umre zbog dobrih namera i, u stvari, nužnog načina na koji sam je vaspitala. Znam da me mrzi. Odnos nam se sveo na njeno slanje novca. Moram da kažem da sam zahvalna na parama jer ne moram da prosim za dodatke, kao neki drugi pacijenti. Ako mi je potreban novi špil karata za pasijans, mogu da ga kupim i ne moram da igram prljavim, isluženim kartama u salonu. I mogu da kupim specijalnu kremu za lice. Ali nije me prevarila. Znam ja da se parama koje šalje drži po strani i da tako umiruje ono malo savesti što joj je ostalo.

Ako zvučim nervozno, nezahvalno, to je delom zato što se u suštini kajem. Zbog svih sitnica koje nisam učinila ili jesam, ali pogrešno. Sećam se kad je dobila prvu menstruaciju i kako sam reagovala. Ili kad sam urlala na nju kad se saplete ili nešto ispusti. Tačno. Uznemiravala me je, čak mi se gadila njena crna koža kad se rodila i isprva sam pomislila da... Ne. Moram da odagnam ta sećanja – i to brzo. Znam da sam joj dala sve od sebe, koliko sam mogla u tim okolnostima. Kad nas je moj muž napustio, Lula En je postala teret. Težak, ali dobro sam ga nosila.

Da, bila sam stroga prema njoj. Nego šta sam. Kad je napunila dvanaestu i uzela trinaestu, morala sam da budem još stroža. Odgovarala mi je, nije htela da jede šta joj skuvam, lickala je kosu. Kad je upletem, rasplesala bi je kad dođe u školu. Nisam mogla da joj dopustim da se loše ponaša. Lupila sam šakom o sto i rekla joj kako će je zvati. Ipak, deo mog vaspitanja se morao primiti. Vidite šta je postala? Bogata devojkа od karijere. Može li bolje?

Sad je trudna. Dobar potez, Lula En. Ako misliš da su roditeljstvo samo gukanje, pletene čarapice i pelene, silno ćeš se zaprepastiti. Ti i tvoj bezimеni momak, muž, varijanta – ko god – zamisli: Uuuh! Beba! Gili gili gili!

Slušaj me. Videćeš šta je potrebno, kakav je svet, kako funkcioniše i kako se menja kad si roditelj. Srećno i bog neka je na pomoći tom detetu.

(S engleskog preveo Igor Cvijanović)